

Vergaderjaar 2018–2019

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 2799

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 mei 2019

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij twee fiches, die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC).

Fiche: Mededeling Vertrouwen kweken in de mensgerichte kunstmatige intelligentie

Fiche: Mededeling voor meer efficiënte besluitvorming in het sociaal domein (Kamerstuk 22 112, nr. 2800)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Fiche: Mededeling Vertrouwen kweken in de mensgerichte kunstmatige intelligentie

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, De Europese Raad, de Raad, Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Vertrouwen kweken in de mensgerichte kunstmatige intelligentie.
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
8 april 2019
- c) *Nr. Commissiedocument*
COM (2019) 168
- d) *EUR-Lex*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1556022675237&uri=CELEX:52019DC0168>
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevings-toetsing*
Niet opgesteld
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad voor Concurrentievermogen
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

2. Essentie voorstel

De Commissie wil met deze mededeling¹ uitdagingen m.b.t. Artificiële Intelligentie² (hierna AI) het hoofd bieden door AI-technologieën te ontwikkelen en toe te passen die de mens centraal stelt en daardoor vertrouwen inboezemt. Deze ethische benadering van AI kan het vertrouwen van de burger in de digitale ontwikkeling versterken en Europese AI-bedrijven een concurrentievoordeel geven.³ De Commissie heeft daarom een externe AI High-Level Expert Group (HLEG) opgericht die ethische richtsnoeren voor AI opstelt en toetst, gebaseerd op de input van de Europese AI Alliantie (een multistakeholderplatform). De Commissie moedigt partijen aan om de richtsnoeren te testen en feedback te geven, met als doel het vertrouwen in ontwikkelingen en gebruik van AI te versterken. De Commissie ondersteunt de zeven essentiële vereisten voor betrouwbare AI die de HLEG heeft aangeleverd en die basis zijn voor de richtsnoeren voor mensgerichte AI die in overeenstemming moeten zijn met de wet; ethische beginselen eerbiedigen, robuust zijn en overeenkomen met Europese waarden:

1. Invloed en toezicht door mensen

AI-systemen moeten mensen helpen om betere keuzes te maken, moeten bijdragen aan de samenleving in het algemeen waarbij fundamentele (mensen-)rechten worden ondersteund en zo functioneren dat het algemene welzijn van de gebruiker centraal staat. Menselijk toezicht kan

¹ Deze mededeling geeft verdere invulling aan de in 2018 gepubliceerde mededelingen «AI voor Europa» en «Gecoördineerd Actieplan AI» (COM(2018) 237 – Kamerstuk 22 112, nr. 2578; COM(2018)795. Kamerstuk 22 112, nr. 2758).

² Kunstmatige Intelligentie of Artificiële Intelligentie zijn systemen die intelligent gedrag vertonen door hun omgeving te analyseren en – met een zekere mate van zelfstandigheid – actie te ondernemen om specifieke doelstellingen te bereiken.

³ Bij deze Europese aanpak moet de mens centraal staan bij ontwikkelingen van AI, waarbij vertrouwen van de burger een noodzakelijke voorwaarde is. AI is geen doel op zich, maar een instrument dat de mens kan helpen, met het uiteindelijke doel om het welzijn van de mens te vergroten. Hierbij worden Europese normen en waarden geïntegreerd in de manier waarop AI zich ontwikkelt en zal een sterk EU regelgevingskader de wereldwijde norm voor AI bepalen.

ervoor zorgen dat een AI-systeem de menselijke autonomie niet ondermijnt of andere schadelijke effecten veroorzaakt. Controlemaatregelen dienen ontworpen te zijn voor het specifieke AI-gebaseerde systeem en toepassingsgebied en toezichtbevoegdheden dienen te worden gewaarborgd door overheidsinstanties conform overeenkomstig mandaat.

2. Technische robuustheid en veiligheid

Voor betrouwbare AI moeten algoritmen veilig, betrouwbaar en robuust zijn om in iedere fase van de levenscyclus fouten of inconsequenties aan te pakken en hier adequaat mee om te gaan. De AI-systemen moeten vanaf de ontwerpfase veilig genoeg zijn om weerstand te bieden tegen manipulatie van data of algoritmen en robuust genoeg zijn om een mogelijk noodplan in te zetten waarbij nauwkeurige en reproduceerbare stappen worden gezet.

3. Privacy en datagovernance

AI-systemen moeten privacy en databescherming in alle stadia waarborgen. Mensen zullen pas vertrouwen hebben in dataverwerking als zij erop kunnen rekenen dat zij de volledige controle hebben over hun eigen gegevens en dat hun gegevens niet tegen hen worden gebruikt. Daarnaast is de kwaliteit van de dataset van belang voor de prestaties van de AI-systemen. Zo dienen sociaal geconstrueerde vooroordelen (bias), onjuistheden en fouten die bij de verzameling van gegevens in de dataset terecht kunnen zijn gekomen, aangepakt te worden voordat een dataset mag worden gebruikt voor het trainen van een AI-systeem, aldus de Commissie. De integriteit van data dient gewaarborgd te worden en de toegang van data moet adequaat worden beheerd en gecontroleerd.

4. Transparantie

De traceerbaarheid van AI-systemen (door registratie en documentatie) is van belang. Het moet duidelijk zijn op basis waarvan en hoe een algoritme tot een besluit komt. Daarnaast is het van belang om te communiceren over de mogelijkheden en beperkingen van het AI-systeem, en dat de gebruiker het AI-systeem herkent en weet wie verantwoordelijk is.

5. Diversiteit, non-discriminatie en eerlijkheid

Bij de ontwikkeling van AI-systemen moet rekening worden gehouden met *bias* in datasets met, onvolledigheid of slechte governance modellen wat kan leiden tot (in)directe discriminatie, uitbuiting van (consumenten)vooroordelen of oneerlijke concurrentie. Daarnaast wordt diversiteit in de ontwerpteam en (burger)participatie in de ontwikkeling van AI aangemoedigd. Het hele scala aan menselijke vaardigheden en vereisten dient meegenomen te worden om voor iedereen gelijke toegankelijkheid te creëren.

6. Maatschappelijk en ecologisch welzijn

De Commissie stelt dat voor het vertrouwen in AI rekening gehouden moet worden met de impact op milieu, mensen en dieren. Duurzame en ecologisch verantwoorde AI systemen worden aangemoedigd.⁴ De impact van AI moet niet alleen op individueel maar ook op maatschappelijk niveau bekeken worden, waarbij het gebruik van AI ook m.b.t. democratische processen zorgvuldig overwogen moet worden.

7. Verantwoordingsplicht

Om de verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht voor AI-systemen en de resultaten te waarborgen dienen mechanismen ingevoerd te worden, waarbij controleerbaarheid van het AI-systeem van belang is.

⁴ Zo ook AI systemen die bijdragen aan de Sustainable Development Goals <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

Interne en externe auditors en beschikbaarheid van evaluatieverslagen dragen bij aan het vertrouwen in AI. Potentiële negatieve gevolgen van AI-systemen moeten worden geïdentificeerd, beoordeeld, gedocumenteerd en geminimaliseerd met alomvattende beoordelingen en proportionele maatregelen. Ook moet worden voorzien in toegankelijke mechanismen voor adequate verhaalmogelijkheden in geval van ongerechtvaardigde negatieve effecten.

Om consensus te bereiken over de zeven essentiële vereisten voor AI-systemen die worden gebruikt voor de richtsnoeren voor ethische AI roept de Commissie stakeholders (zowel publiek als privaat) in de gehele EU op om deel te nemen aan de pilotfase die in juni 2019 zal starten. In deze pilotfase zullen de richtsnoeren in de praktijk worden getest. De evaluatie van de uitkomsten door de Commissie en eventuele vervolgstappen zullen naar verwachting begin 2020 gereed zijn.

De Commissie wil de Europese aanpak op het wereldtoneel uitdragen en een internationale consensus bouwen voor mensgerichte AI. De EU kan een leidende rol spelen bij de ontwikkeling van internationale AI-richtsnoeren en indien mogelijk een bijbehorend beoordelingsmechanisme. De Commissie zal zich daarom blijven inzetten om te zorgen voor meer samenwerking met gelijkgestemde partners en een actieve rol blijven spelen in internationale discussies en initiatieven zoals in multilaterale fora als OECD en G20.

Om de ethische ontwikkeling van AI in Europa een bredere context te garanderen streeft de Commissie, zoals aangekondigd in het Gecoördineerd actieplan⁵ naar een alomvattende aanpak via met name de volgende activiteiten die voor het derde kwartaal van 2019 moeten zijn uitgevoerd:

- In het kader van Horizon 2020 zal een reeks van 1 tot 4 netwerken van excellentiecentra op het gebied van AI- onderzoek worden opgericht, gericht op bijvoorbeeld betrouwbare AI.
- De start van het opzetten van netwerken van digitale-innovatiehubs⁶ die focussen op AI in de industrie en op big data.
- Een voorbereidende bespreking met EU lidstaten over een model voor het delen van gegevens en een optimaal gebruik van een Europese gemeenschappelijke dataruimte met bijzondere aandacht voor vervoer, gezondheidszorg en industriële productie.⁷

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

AI brengt vele kansen om antwoorden te formuleren op economische en maatschappelijke vraagstukken. Door een sterke wetenschappelijke en industriële kennisbasis beschikt Nederland over een goede uitgangspositie om AI-toepassingen te ontwikkelen en toe te passen die maatschappelijke vraagstukken adresseren. Het kabinet heeft de Kamer eerder geïnformeerd te werken aan een nationaal strategisch actieplan AI (SAPAI), dat voor de zomer gereed is. De inhoud van de voorliggende

⁵ COM(2018)795; Kamerstuk 22 112, nr. 2758.

⁶ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digital-innovation-hubs>.

⁷ Overige lopende activiteiten van de CIE op het gebied van AI zijn een rapport over de uitdagingen voor veiligheid en aansprakelijkheid; een leidraad voor de uitvoering van de productaansprakelijkheidsrichtlijn (COM(2018)237); de ontwikkeling van de volgende generatie supercomputers door EuroHPC; een partnerschap met lidstaten en industrie op het gebied van micro-elektronische componenten en systemen; de ontwikkeling van energiezuinige processor-technologie voor krachtige en geavanceerde computers die betrouwbaar en veilig zijn door het European Processor Initiative.

mededeling zal hierin worden verwerkt. Daarbij is voor het kabinet Europese samenwerking een belangrijk uitgangspunt. Een belangrijke basis voor SAPAI is o.a. het eerder genoemde gecoördineerde EU-actieplan en het rapport *AI voor Nederland* (hierna AINED), een publiek-privaat samenwerkingsverband van VNO-NCW, Topteam ICT, ICAI (Innovation Center for Artificial Intelligence in oprichting), NWO en TNO. In het AINED-rapport worden voorstellen gedaan voor acties voor overheden, bedrijven en kennisinstellingen om AI in Nederland naar een hoger niveau te tillen. Zo ook het mensgerichte aspect van de Europese aanpak voor AI. Daarnaast lopen er, ook als bouwstenen voor het nationaal strategisch actieplan AI, diverse acties om de kennis over (mensgerichte) AI te vergroten, en multidisciplinair onderzoek door de hele kennisketen te bevorderen. Hierbij gaat het onder meer om een big data analyse; een verkenning naar AI in het onderwijs; een visie op AI in publieke waarden; het opzetten van een transparantielab; het toepassen van *ethics in, by and for design* in casussen; een onderzoek naar juridische aspecten in algoritmen; het inzetten op meerjarige programma's in het kader van een missie gedreven beleid en een kennis- en innovatieagenda voor sleuteltechnologieën als AI; experimenteren met zelfrijdende auto's⁸; en acties voor data in de gezondheidszorg. Op deze onderwerpen zal nader worden ingegaan in SAPAI dat voor de zomer aan het kabinet wordt aangeboden.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

AI biedt grote kansen voor Europa en Nederland. Europa heeft op het AI-gebied onderzoekers, laboratoria en startups van wereldklasse. Door de snelle mondiale ontwikkelingen en miljardeninvesteringen in AI vanuit de Verenigde Staten en China zijn een intensivering van de Europese investeringen én een meer gecoördineerde aanpak gewenst om de Europese concurrentiekracht te vergroten, zodat Europa als blok kan concurreren met andere landen op het terrein van AI. Nederland verwelkomt opnieuw de inzet van de Commissie die aansluit op, en verdere invulling geeft aan de in 2018 gepubliceerde mededelingen «AI voor Europa»⁹ en «Gecoördineerd Actieplan AI»¹⁰.

Nederland draagt de EU-waarden en ziet mensgerichte AI als een unieke propositie om ook uit te dragen op het internationale toneel in bijvoorbeeld OECD en G20 zoals genoemd in de mededeling. Daarbij roept Nederland de Commissie op nauw samen te werken met de Raad van Europa op het gebied van de ethische benadering, en met VN-organisaties als UNECE en UNESCO. Bovendien kan de ethische benadering van AI het vertrouwen van de burger in de digitale ontwikkeling versterken en Europese AI-bedrijven een concurrentievoordeel geven.

De ethische richtsnoeren en de eerdere mededelingen vormen een belangrijke basis voor de ontwikkeling van nationaal beleid. Het toetsen van de ethische richtsnoeren en de zeven essentiële vereisten zijn gunstig voor de ontwikkelingen voor AI en toepassingen hiervan en draagt bij aan het concretiseren van AI. De oproep van de Commissie om belanghebbenden deel te laten nemen aan de pilotfase wordt daarom ondersteund. De ethische richtsnoeren van de EU hebben voor Nederland ICT¹¹, een

⁸ In de «Declaration of Amsterdam on cooperation in the field of connected en automated driving» is afgesproken te werken aan de benodigde juridische, technologische en wetenschappelijke ondersteuning van de ontwikkeling van zelfrijdende voertuigen. Hierbij werd onder andere opgeroepen samen te werken in internationaal verband, zoals voor normstelling met het Inland Transport Committee van de UNECE.

⁹ COM(2018) 237. Kamerstuk 22 112, nr. 2578.

¹⁰ COM(2018)795. Kamerstuk 22 112, nr. 2758.

¹¹ <https://www.nederlandict.nl/wp-content/uploads/2019/03/Ethische-Code-AI-Nederland-ICT.pdf>.

brancheorganisatie van 600 ICT bedrijven, al gefungeerd als basis voor hun ethische gedragscode voor het ontwikkelen en gebruiken van verantwoorde AI-toepassingen. Daarnaast heeft de eerste partij, een Nederlandse scale-up, zich al aangemeld om deel te nemen aan de pilotfase. Het kabinet zal zich met de AINED coalitie inspannen om zo veel mogelijk Nederlandse bedrijven en publieke organisaties deel te laten nemen en werkt ook samen in casussen uit het overheidsdomein (publieke taken) en het publiek-private domein (missiegedreven aanpak). In de aanpak van AI in de overheid vormen de casussen een belangrijk onderdeel als het gaat om ethisch verantwoorde AI oplossingen realiseren. Hiermee wordt ook kennis opgebouwd die in het te vormen publiek private netwerk wordt gedeeld en worden bedrijfsleven en kennisinstellingen uitgedaagd.

Het kabinet steunt de zeven essentiële vereisten aangeleverd voor het centraal stellen van de mens door de HLEG¹² en moedigt verdere uitwerking hiervan aan. Zo moedigt Nederland het bevorderen van transparantie bij het ontwerp en de verantwoordelijke partij van AI systemen aan. Ook het voorstel om (burger)participatie te bevorderen in de ontwikkeling van AI en diversiteit aan te brengen in de ontwerpteams van AI wordt positief ontvangen door het kabinet.

Het kabinet zal zich inzetten voor een goede ontwikkeling van AI-toepassingen, waarvoor data noodzakelijk is. Om ervoor te zorgen dat algoritmen getraind kunnen worden om bijvoorbeeld bias te herkennen en te voorkomen kan het noodzakelijk zijn om in het trainingsstadium (bijzondere) persoonsgegevens te verwerken. De ruimte om op deze manier o.a. directe en indirecte discriminatie te voorkomen, moet gevonden worden binnen het wettelijk kader dat hiervoor geldt.

Het kabinet vindt het van groot belang dat sociaal geconstrueerde vooroordelen (bias) of onjuistheden in datasets actief wordt onderzocht en aangepakt. Data kunnen sociaal geconstrueerde vooroordelen (bias) weerspiegelen, zoals bij het gebruik van AI in sollicitatieprocedures. Ook kunnen data onjuistheden bevatten; dit moet worden tegengegaan. Het volledig voorkomen van enige vorm van bias en onvolkomenheden is echter onmogelijk. Daarom volgt het kabinet de toepassing van algoritmes in specifieke sectoren. Hierbij wordt gekeken of de gevolgen van inzet van een algoritme van dien aard zijn dat eventuele onvolkomenheden in een datasets niet acceptabel zijn. Het Kabinet maakt in dit kader wel een kanttekening bij de stellingname dat bias of onjuistheden in de data in alle gevallen eerst moeten zijn aangepakt voordat een dataset gebruikt mag worden binnen een AI-systeem. Een dergelijke stellingname heeft namelijk mogelijk tot gevolg dat AI-ontwikkeling aanzienlijk wordt belemmerd.

Op enkele punten verdienen deze ethische richtsnoeren nog verdere uitwerking, waarbij veel termen en definities nog aanscherping verdienen. Bij de uitwerking is het volgens het kabinet van belang dat bestaande grondrechten zoals communicatiegeheim, eerbiediging gezinsleven (aspecten van privacy), non-discriminatie, menselijke waardigheid, vrijheid van meningsuiting, die basis en houvast vormen voor de richtsnoeren, goed worden verankerd en duidelijk worden benoemd. Om recht te kunnen doen aan het op de overheid rustende motiveringsbeingsel zijn transparantie en uitlegbaarheid van algoritmen van belang.

¹² Drie Nederlanders vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld en wetenschap.

In lijn met het eerdere BNC-fiche voor het gecoördineerde actieplan staat het kabinet positief tegenover het voorstel om een toonaangevend netwerk van excellentiecentra op het gebied AI op te richten in Europa. AINED stelt in samenspraak met AI-academici een aanbiedingsbrief op voor het kabinet met het verzoek en aanbod om samen in te zetten op een Europees AI (onderzoek) Center of Excellence in Nederland. Het voorstel voor een Europees AI Center of Excellence sluit ook aan bij actielijn 7 en actielijn 6 van het rapport AI voor Nederland (AINED). Naar verwachting zal de Commissie in juni een aankondiging lanceren waarin meer duidelijkheid wordt verschaft.

Het kabinet ondersteunt het opzetten van netwerken van digitale-innovatiehubs¹³ die specifiek focussen op AI in de industrie en op big data. Deze digitale-innovatiehubs leveren een bijdrage om het toepassen van AI in het midden- en kleinbedrijf te versnellen. De hubs moeten de bewustwording in de regio vergroten van de mogelijkheden van de digitale transformatie. Daarom is een goede samenwerking met relevante partijen (brancheorganisaties, kennisinstellingen, regionale overheden, industrie) belangrijk. Op die manier wordt het regionale ecosysteem versterkt. Dit initiatief sluit goed aan op het Nederlandse Smart Industry beleid.

Ook ziet Nederland een kans in Europese samenwerking om het delen van gegevens optimaal te gebruiken via gemeenschappelijke dataruimten. Thema's die in het bijzonder aandacht krijgen zijn vervoer, gezondheidszorg en industriële productie, waarvan het laatste Europa een toppositie inneemt in de wereld. Nederland beschikt over de juiste randvoorwaarden, zoals goede connectiviteit, datacenters, adoptiebereidheid en publiek-private samenwerking etc. Nederland loopt ook voorop in het delen van data, zowel van publieke en private data, binnen de bestaande juridische kaders. In samenwerking met lidstaten zal een voorbereidende bespreking starten over een model voor het delen van gegevens en een optimaal gebruik van gemeenschappelijke dataruimten. In het nationale actieplan AI zal dit worden meegenomen.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

AI wordt door alle EU-lidstaten, waaronder Nederland als de technologie van de toekomst gezien. De meeste landen zien het belang van een gezamenlijke, Europese aanpak om zo de achterstand met andere landen buiten Europa niet te laten oplopen. De lidstaten hebben de werkzaamheden van de HLEG in het kader van de ethische richtsnoeren positief ontvangen. In de conclusies van de Raad van 18 februari 2019 is onder meer kennis genomen van de aanstaande publicatie van de ethische richtsnoeren en is steun uitgedrukt voor het streven van de Commissie om wereldwijd een Europese ethische norm te introduceren.¹⁴

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen op het gebied van regeldruk en administratieve lasten

a) Bevoegdheid

De grondhouding ten aanzien van de bevoegdheid voor de mededeling is positief. De mededeling heeft betrekking op meerdere beleidsterreinen, o.a. de interne markt, industriebeleid, onderzoek en technologische ontwikkeling. Op het terrein van interne markt en onderzoek en technolo-

¹³ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digital-innovation-hubs>.

¹⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6177-2019-INIT/nl/pdf>.

gische ontwikkeling is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten (art. 4, lid 2, sub a WVEU en artikel 4, lid 3, VWEU). Op het terrein van onderzoek en technologische ontwikkeling geldt dat het optreden van de Unie de lidstaten niet belet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen (artikel 4, lid 3, VWEU). Op het terrein van industriebeleid is sprake van een aanvullende bevoegdheid (zie artikel 6, onder b, VWEU), dat wil zeggen dat de Unie bevoegd is om m.b.t. de Europese dimensie van het industriebeleid het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen. Er wordt geen nieuwe regelgeving aangekondigd in de mededeling. Het gaat hier om de uitvoering van de ethische richtsnoeren die zijn opgesteld door de HLEG.

b) Subsidiariteit

Wat betreft deze mededeling is de Nederlandse grondhouding ten opzichte van de subsidiariteit positief. Door op Europees niveau optimale randvoorwaarden te creëren en een mensgerichte aanpak van AI te bevorderen kan het potentieel van de Europese digitale economie verder ontsloten worden. Sterk presterende sectoren als de vervoerssector, de gezondheidszorg, agrifood en de maakindustrie hebben AI nodig om concurrerend te blijven. Daarbij is het gelet op de scherpe internationale concurrentie van groot belang dat er gecoördineerd wordt opgetreden om ervoor te zorgen dat de EU bij de koplopers komt en blijft. Europese AI-bedrijven kunnen zich onderscheiden door middel van Europese mensgerichte benadering, met concurrentievoordeel als gevolg. Dit doel kan onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak nodig. Door het lanceren van een Europees breed initiatief wordt een gelijk speelveld op het terrein van AI – onderzoek en innovatie vanuit Europees standpunt verbeterd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De voorgestelde vorm en inhoud van het Europees brede IA initiatief staan in een evenredige verhouding tot het doel: het versterken van Europa's technologische en industriële capaciteit op terrein van AI, het ontwikkelen en toepassen van mensgerichte AI waarbij de Commissie nog zorgvuldig zal onderzoeken of verdere Europese wetgeving noodzakelijk is.

d) Financiële gevolgen

Zoals overeengekomen in het eerdere BNC fiche Gecoördineerd actieplan Kunstmatige Intelligentie (AI) voor Europa¹⁵ voorziet het plan in versterkte coördinatie van investeringen, met het doel om tot meer synergie-effecten te komen en om tussen nu en eind 2020 ten minste 20 miljard euro aan publieke en private investeringen in onderzoek en innovatie op het gebied van AI te doen voor de gehele EU. De Commissie zal hiervoor de nationale investeringen tot 2020 aanvullen met 1,5 miljard euro, inclusief middelen voor de genoemde om een toonaangevend netwerk van excellentiecentra op het gebied AI. De Commissie verwacht daarnaast ruim 20 miljard euro aan publieke en private investeringen per jaar in het decennium daarna. Voor de volgende lange termijn begroting van de EU (2021–2027) heeft de EU daartoe voorgesteld minstens 7 miljard euro in AI te investeren uit Horizon Europa en het programma Digitaal Europa. Activiteiten tot 2020 die worden voorgesteld dienen binnen de bestaande financiële EU-kaders te worden uitgevoerd en worden gefinancierd uit programma's zoals Horizon2020. Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële

¹⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 2758.

kaders van de EU-begroting 2014–2020 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting.

Zoals vastgelegd in de Kamerbrief van 1 juni 2018 over de Kabinetsappreciatie van het Commissie MFK-voorstel (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1349), maken de onderhandelingen over de toekomst van Digital Europe en Horizon Europe voor wat betreft de financiële aspecten, integraal onderdeel uit van de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021–2027. Nederland hecht eraan dat besprekingen over Digital Europe en Horizon Europe niet vooruitlopen op de integrale besluitvorming betreffende het MFK. De beleidsmatige inzet van Nederland bij de Digital Europe en Horizon Europe zal ondersteunend moeten zijn aan de Nederlandse inzet in de MFK-onderhandelingen zoals hierboven toegelicht, te weten een ambitieus gemoderniseerd en financieel houdbaar MFK. Binnen dit kader blijft vanzelfsprekend de ruimte bestaan om op de inhoud actief in te spelen op het verloop van de onderhandelingen. Mogelijke gevolgen voor de nationale begroting worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk en administratieve lasten

De Commissie heeft eerder aangegeven dat men onderzoek zal doen naar mogelijke lacunes. Ook is het kabinet positief over een testfase voor het toepassen van de ethische richtsnoeren door belanghebbenden. Na dit onderzoek en de testfase zal meer bekend zijn wat de gevolgen zijn voor regeldruk, inclusief administratieve lasten.